

היו זמנים במעצר בקפריסין

בין 1946 ל-1949 תיעדה רחל בישר את חיי היומיום במחנות המעצר הבריטיים, אך התצלומים שכתבו במשך 60 שנה בארגונים • בדצמבר הם נחשפו לתערוכה במוזיאון ארץ ישראל בת"א

זמנן אפיר

פלוטו רחל - צילומים ממחנות המעצר בקפריסין, 1946-1949

היא תערוכת צילום היסטורית שתיפתח ב-1 בדצמבר במוזיאון ארץ ישראל בת"א. התערוכה מציגה ארכיון תצלומים שצולמו על ידי רחל בישר במחנות המעצר הבריטיים בקפריסין, ותיאר את חיי היומיום של העצירים, רובם מעפילים ניצולי שואה שנתפסו על ידי הבריטים בשעת ניסיון להגיע לארץ ישראל. במשך 60 שנה שכבו התצלומים במחנה המעצר בארגונים סגורים בביתה של בישר, עד שנחשפו על ידי גברת הצלם מור אלנקוה, חוקרת הצילום שאצד את התערוכה גיא ר.

החיים התוססים במחנות. מתוך התערוכה

המלחמה חזרה יחד עם אמה לעיירת הולדתה, שם פגשה את אהוב נעוריה יהודה בישר ונישאה לו. בדצמבר 1947 עלו בני הזוג והאם לאוניית המעפילים

פליט, כיום בת 84, נולדה בשם ארית קורנהאוזר בעיירה קולורד שבטרנסילבניה (כיום רומניה), ואיברה את רוב בני משפחתה באוסטריה בשנת 1944. לאחר

פאן יודיק שנשאה אלפי מעפילים האונייה נתפסה על ידי הכוחות הבריטיים יחד עם אנגיה נוספת, ר-15 אלף המעפילים ששהו על השתיים הועברו למחנה המעצר.

בישר למדה צילום בנעוריה, ולאחר המלחמה הפכה את התחביב למקצוע. במחנה המעצר היא חקיימה את פלוטו רחל ותייעצה את האיורעים התגייסים ואת חיי היומיום במחנה, והלך כמשתדלילדים וכלה בטקסי נישואים "הייתי צריכה תודו ודשן", היא מספרת, "בזמן קפריסאי הבריית לי נייד לפיתוח הדימויים כימיים, צבעתי את מגודת הנפס באדום ובעוזות פתיחה וסגירה של פתח האנאל טבעתי חשיפה לשמש. יום אחד זה עבד טוב, יום אחד זה עבד פחות."

מקור: דן קרן

האחות של המעפילים

נחמה גוטמן, מפקחת בריאות הציבור, 1922-2010

נחמה גוטמן

לבעלה ואבי בנותיה, מוקי (יעל), מיכי (מיכל) ושלי ולי.

אחרי ששבה לארץ הצטרפה לשירותי הבריאות הממשלתיים, ובמשך כשלושה עשורים, עד שפרשה בסוף שנות ה-80, היתה האחות המפקחת הארצית על בריאות הציבור. סגניתה, או, לאה גוטמן, מציינת שהזמנתה ארצית על כ-1,500 אחיות בתחנות לבריאות המשפחה ובבתי הספר יהודית שטיינר-פריד, לשעבר ראש בית הספר לאחיות בהסה, מוכירה כי זו היתה תקופה של גלי עלייה גבולים, חסונים נגד מגפות שדפת ושיחול ילדים, וכי את תפקיד זה והם מילאה נחמה "בנאמנות אך ביד רכה".

עם פרישתה התמסרה לנטיעות עם בעלה ולטיפול במשפחה; מגלה לא פעם משובת נעורים, כשנפטרה בתה טלי-מקרטן, נשכר בה משחה האחות האולטימטיבית שבה אולי סברה כי ניתן היה בכל זאת לעשות דבר מה. אולם, כשנולדה גינתה שני, היא היתה הראשונה לקחתה לחיקה בחזק רחוק, בחודי היולדות.

נחמה גוטמן נולדה בחיפה להורים אנשי העלייה השנייה, ובי סעה ללמוד סיעוד באוניברסיטה האמריקאית בביירות. עם חזרתה לארץ עברה הסמכה בבריאות הציבור בהדסה ועברה בקופת חולים בחיפה, עד שהתגדרבה בספטמבר 1947 לצאת ולשרת כאחות במחנות המעפילים בקפריסין.

החיה וייס, שכתבה דוקטורט על הנושא, מתארת את המציאות שבה נתקלו האחיות: "מפאות פרימיטיביות מאוד... תינוקות תלולים בעריסות מעל המיטות, בקופסאות קרטון או במיטה עצמה של ההורים... מצב הניקיון חמור, חסרו מים ומעפילים רבים סבלו מפצעים ומדסות". כ-60 תינוקות נולדו במחנות מדי חודש. "העובדה שבצפיפות הזאת... לא מתחוללות מדי יום קטסטרופות, גם היא אחת הנסיים הרבים המתרחשים כאן". כתב מקפריסין רופא הילדים ר' ולטר פלק לאשתו ליהה הג'ינט, "הדסה" יקופת חולים נטלו על עצמם להעניק למעפילים טיפול פראי וסיעודי נאות".

זמן מה היתה נחמה האחות הראשית במחנות, והיא נשארה עם המעפילים עד שהאזרחי שבועם שוחר, בפברואר 1949. ב-52 אלף מעפילים עברו במחנות, ויחסית לתנאי התברואה, שיעודי התמתנה היו גמוכים להפליא. בתורף 1948 כתב ר' עטאי, ראש משלחת קר פ"ח לקפריסין: "אין פרס גבוה דין לעבודה האחיות, שלא חדלות לה שקיע אנרגיה חמן במאבק בתנאים הסניטאריים במחנות".

במחנה פגשה נחמה את עמ' נחאל גוטמן, כיום פרופסור אמ' ריטוס. למדע המדינה, שנשלח לקפריסין ללמד את המעפילים במסגרת סמינר דוטנברג. הוא היה

Handwritten signature or initials.

היכן הם אחרי 40 שנה?

ב-21 באוגוסט 1947 הגיעו ארצה
מקפריסין באוניות "אמפריה נסט"
(EMPIRE REST) ו"אמפריה קומפורט"
(EMPIRE COMFORT). כ-500 ילדים
האיש שנפגש אתם בנמל חיפה היה
סם רוטברג. אם אתם מזהה את
עצמך בתמונה נא להתקשר
להוצאה לאור גפן ת.ד. 6056
ירושלים 91060 טל. 02-536944

